

Utlåtande

17.04.2026

Ärende: VN/27681/2025

Begäran om utlåtande om bedömningspromemorian om utvecklingsbehoven i fråga om lagen om tillsynen över social- och hälsovården

Lausunnonantajan lausunto

Era kommentarer om bedömningspromemorians kapitel 5 (1 kap. i tillsynslagen, Allmänna bestämmelser)

SAMS-Samarbetsförbundet kring funktionshinder tackar för utåtandeförfrågan om bedömningspromemorian om utvecklingsbehoven i fråga om lagen om tillsynen över social- och hälsovården. SAMS arbetar för rättigheterna och delaktigheten för personer med funktionsnedsättning med svenska som modersmål.

Språkliga rättigheter

SAMS anser att det är en allvarlig brist att det i bedömningspromemorian inte förekommer en bedömning av de språkliga rättigheterna. SAMS anser att man i den fortsatta beredningen bör fokusera på de språkliga rättigheterna. Detta med hänvisning till grundlagens 17 § samt språklagen (423/2003). För att dessa lagenligt ska förverkligas förutsätts det att man i den fortsatta beredningen noggrant bedömer hur det språkliga rättigheterna i produktionen av social- och hälsovårdstjänster tillgodoses. Det här är helt avgörande för förverkligande av jämlikhet, tjänsteproduktion av god kvalitet och för att säkra att klient- och patientsäkerhet förverkligas. I den föreliggande bedömningspromemorian kan inte dessa säkerställas för den svenskspråkiga minoriteten. Därför är det nödvändigt att ministeriet inkluderar språkliga rättigheter i sin bedömning av en utveckling av tillsynslagen och gör en grundlig språkkonsekvensbedömning.

Ändringar i socialvårdslagstiftningen

SAMS anser det vara viktigt, så som det står promemorians kapitel 5.1, att tillämpningen av tillsynslagen bör bedömas i det fortsatta beredningsarbetet med beaktande av de ändringar i socialvårdens servicestruktur som föreslås i reformen av socialvårdslagen. Dessa ändringar kommer

att påverka vår målgrupp i stor utsträckning och därför är en fungerande och jämlik tillsynslagstiftning av stor betydelse för förverkligandet av vård av god kvalitet och rättssäkerhet.

Era kommentarer om kapitel 6 i bedömningspromemorian (2 kap. i tillsynslagen, Krav som gäller tjänsteproducenter och verksamheten)

-

Era kommentarer om kapitel 7 i bedömningspromemorian (3 kap. i tillsynslagen, Registrering av tjänsteproducenter och tjänstenheter)

En förutsättning för att språkliga rättigheter ska kunna tryggas är att språket beaktas från första början i planeringen och genom hela processen. Svenska Finlands Folkting har i sitt svar på denna fråga utformat en utmärkt lista över de som bör beaktas och SAMS hänvisar till deras svar i frågan.

SAMS föreslår att språket läggs till i listan i tillsynslagens 16 §. SAMS framhåller vikten av att språkliga aspekter beaktas i det nya registret och därför inkluderas i lagen om tillsyn över social- och hälsovården, särskilt i 16 § om uppgifter som ska lämnas för registrering. Avsaknaden av en uttrycklig hänvisning i lagtexten innebär att det finns en överhängande risk att de språkliga rättigheterna inte tryggas i tillräcklig utsträckning.

Era kommentarer om bedömningspromemorians kapitel 8 (4 kap. i tillsynslagen, Egenkontroll)

Egenkontroll och de språkliga rättigheterna

SAMS anser att för att säkerställa kundernas jämlikhet samt tjänsternas kvalitet och säkerhet bör tillsynsförfarandena vara enhetliga och likvärdiga på nationell nivå, oberoende av regionala eller aktörsspecifika skillnader. Även tillsyn av tillgodoseendet av de språkliga rättigheternas förverkligande i tjänsteproduktionen bör ingå i egenkontrollen. Om detta inte ingår fullföljer tillsynen inte de lagstadgade kraven på jämlikhet.

Anmälningsskyldigheten

Anmälningsskyldigheten har en central betydelse som en del av en fungerande egenkontroll. I promemorian på sidan 75 står det att anmälningsskyldigheten från tillsynsperspektiv har ansetts vara oklar. Vidare står det bland annat att de i lagen finns för stort utrymme för tolkning och att tillsynsmyndigheternas styrning inte till alla delar varit enhetlig i alla avseenden. SAMS anser att det är nödvändigt att stärka genomförandet av anmälningsskyldigheten både genom att precisera regleringen och genom en enhetlig vägledning och styrning.

Era kommentarer om bedömningspromemorians kapitel 9 (5 kap. i tillsynslagen, Myndighetstillsyn)

-

Era kommentarer om bedömningspromemorians kapitel 10 (7 kap. i tillsynslagen, Särskilda bestämmelser)

-

Era kommentarer om bedömningspromemorians kapitel 11 (8 kap. i tillsynslagen, Ikraftträdande)

-

Era kommentarer om bedömningspromemorians kapitel 12 (Övriga frågor)

Vid den fortsatta utvecklingen av regleringen skulle det vara viktigt att särskilt fästa uppmärksamhet vid digitaliseringen av tjänster samt nya former av tjänsteproduktion, så att regleringen också är tillämplig på framtidens tjänster. Till exempel är det viktigt att säkerställa tillgängligheten i digitala tjänster samt förverkligandet av de språkliga rättigheterna i de digitala tjänsterna.

Övriga kommentarer om bedömningspromemorian

-

Nordman Marica
SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf